

HANDELINGEN

13:1-41

Paulus en Barnabas beginnen hun eerste zendingsreis en Paulus verkondigt in Antiochië dat Jezus de beloofde Zaligmaker is.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/handelingen/13-1-41

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Antiochië en het leiderschap van de gemeente	2 min	4
2	Simeon en Simon van Cyrene	4 min	5
3	Lucius van Cyrene en Lukas	2 min	7
4	Barnabas en Saulus worden geroepen	3 min	8
5	Vasten, gebed en handoplegging	3 min	9
6	De zendingsreis begint op Cyprus	4 min	11
7	Waarom Paulus eerst naar synagogen ging	3 min	13
8	Elymas en stadhouder Sergius Paulus	3 min	15
9	Paulus bestraft Elymas met blindheid	4 min	16
10	De bekering van Sergius Paulus	2 min	19
11	Naar Perge en het vertrek van Markus	2 min	20
12	Paulus' ziekte en de route door Galatië	4 min	21
13	Aankomst in Pisidisch Antiochië	2 min	23
14	Paulus over Israëls geschiedenis	3 min	25

15	Sauls regering van veertig jaar	3 min	26
16	Van koning David naar Jezus	3 min	28
17	Johannes en de veroordeling van Jezus	2 min	30
18	De opstanding volgens de Schriften	3 min	31
19	Gods beloften aan David vervuld	2 min	33
20	Rechtvaardiging door geloof en waarschuwing	4 min	35
	Om verder te lezen		37

1

Antiochië en het leiderschap van de gemeente

Laten we naar Handelingen hoofdstuk 13 gaan. Daar vinden we het begin van Paulus' reizen als zending, als lid van een zendingsteam. Paulus had daarvoor natuurlijk al gereisd. Hij werd in Damascus behouden, ging een tijdlang naar Arabië, keerde terug naar Damascus en ging voor een paar weken naar Jeruzalem. Daarna ging hij naar Cilicië en Syrië, en in het bijzonder naar Tarsus, waar hij ongeveer tien jaar verbleef. Vervolgens bracht Barnabas hem naar Antiochië, dat nu zijn thuisgemeente was. Hij en Barnabas behoorden op dit moment tot de leiders van die gemeente. Ze waren daar ongeveer een jaar geweest.

We lezen in hoofdstuk 13:

En er waren in Antiochië, in de gemeente aldaar, enkele profeten en leraars, namelijk Barnabas, Simeon, die Niger genoemd werd, Lucius van Cyrene, Manahen, die met Herodes, de viervorst, opgegroeid was, en Saulus.

HANDELINGEN 13:1

Hier worden vijf mannen genoemd. Barnabas wordt als eerste genoemd, waarschijnlijk omdat hij qua leeftijd en ervaring ongetwijfeld de voornaamste leider van de gemeente was. Hij was tijdens het leven van Christus bij Christus geweest. Hij was waarschijnlijk de enige daar die een discipel van Jezus was geweest toen Jezus op aarde was. Hij was beslist het meest ervaren lid van het leiderschapsteam.

Van deze groep wordt gezegd dat ze leraren en profeten waren. Er wordt ons niet verteld welke van deze mannen leraren waren en welke profeten. We weten dat Barnabas en Saulus, die op de lijst staan, voornamelijk leraren waren. Ze waren apostelen, maar gaven ook veel onderwijs. We weten niet of zij profeteerden, dus

onder de mannen in het midden van de groep moeten enkele profeten zijn geweest. Maar waarschijnlijk vormden deze vijf het belangrijkste leiderschapsteam van de gemeente.

Voor het einde van hoofdstuk 14 zullen we zien dat het gebruikelijk was dat de apostelen in iedere gemeente een groep mannen aanstelden die oudsten werden genoemd, om de gemeente te leiden. Deze groep kan de oudstenraad van de gemeente in Antiochië zijn geweest. Ze lijken in ieder geval duidelijk een leiderschapsgroep te zijn.

2

Simeon en Simon van Cyrene

Saulus wordt als laatste genoemd, heel mogelijk eenvoudigweg om de aandacht op hem te vestigen. Nadat de anderen zijn genoemd, komt hij al heel snel centraal te staan in het verhaal. De namen die ertussen staan, betekenen misschien niet zoveel voor ons. Er is Simeon, die Niger wordt genoemd. Simeon is een andere vorm van de naam Simon, en Niger is een woord dat zwart of donkergekleurd betekent. Deze man kan een Afrikaanse christen zijn geweest. De man die na hem wordt genoemd, is Lucius van Cyrene. Cyrene was een Afrikaans land. Sommige geleerden denken dat deze beide mannen, Simeon en Lucius, uit Noord-Afrika kwamen en zwarte mannen waren die al vroeg leiders waren in de gemeente in Antiochië.

Als Simeon inderdaad uit Cyrene kwam, wat niet wordt gezegd, maar mogelijk is omdat hij zwart was, dan kan hij precies de man zijn geweest die het kruis voor Jezus droeg. In Lukas 23:26 staat dat een man genaamd Simon uit Cyrene het kruis van Jezus droeg. Afgezien daarvan wordt er in de evangeliën niet veel over hem gezegd. Maar wanneer Paulus in Romeinen hoofdstuk 16, vers 13, aan de gemeente in Rome schrijft, zegt hij:

Groet Rufus, de uitverkorene in de Heere, en zijn moeder en de mijne.

ROMEINEN 16:13

Er was iemand in de gemeente van Rome die Rufus heette. Als je in Markus hoofdstuk 15, vers 21, kijkt, staat daar:

En zij dwongen een voorbijganger, Simon van Cyrene, die van de akker kwam, de vader van Alexander en Rufus, dat hij Zijn kruis droeg.

MARKUS 15:21

Simon van Cyrene had twee zonen, Alexander en Rufus. Markus vermeldt dit. Markus schreef vrijwel zeker in Rome. Waarom zou hij zeggen dat deze man de vader van Rufus was, tenzij zijn lezers geacht werden te weten wie Rufus was? Alexander en Rufus worden genoemd als herkenningpunten voor deze man Simon. Zij zijn zijn zonen. Er wordt van uitgegaan dat deze mannen in Rome die Markus lazen, de oorspronkelijke lezers, Simon niet per se kenden, maar Alexander en Rufus wel. Hij was de vader van die twee mannen. Dat betekent dat er in Rome een christen was die Rufus heette en die de zoon was van Simon van Cyrene. Dat was waarschijnlijk de Rufus die Paulus groet wanneer hij in Romeinen 16:13 aan Rome schrijft.

Het punt is dat we niet veel meer over Simon van Cyrene lezen nadat hij het kruis van Jezus heeft gedragen. Maar we weten dat in ieder geval zijn gezin, en in ieder geval zijn zonen, later deel uitmaakten van de gemeente in Rome. Vrijwel zeker was hij zelf ook een christen. Paulus verwijst naar Rufus en naar diens moeder, die voor Paulus zelf als een moeder was. Paulus kende het gezin blijkbaar vrij goed. Blijkbaar was de vrouw van Simon van Cyrene als een moeder voor Paulus. Paulus was jonger dan Simon en zijn vrouw en was misschien een tijdgenoot van hun twee zonen, Alexander en Rufus.

Hoe dan ook, we zien dat het gezin van deze man die het kruis van Jezus droeg, in de gemeente was. Zijn zonen waren in de gemeente van Rome. Hijzelf kan in de gemeente van Antiochië zijn geweest. Als hij de man was die het kruis van Jezus droeg, dan zou hij een van de vroege christenen zijn geweest, net als Barnabas, een van degenen die werkelijk al in de tijd van Jezus leefden. Het is slechts speculatie, maar het is niet onmogelijk dat Simeon, die Niger wordt genoemd, Simon van Cyrene is.

3

Lucius van Cyrene en Lukas

De volgende man die wordt genoemd, is een Cyreneeër. Hij wordt Lucius van Cyrene genoemd. Er is niets over hem bekend, behalve dat Lucius de Latijnse vorm van de naam Lukas is. Sommigen geloven dat dit misschien naar Lukas zelf verwijst. Wanneer Lukas in het boek naar zichzelf verwijst, noemt hij eigenlijk nooit zijn eigen naam. Hij zegt:

We gingen hierheen, en:

We gingen daarheen.

Hij rekent zichzelf mee door een voornaamwoord in de eerste persoon meervoud te gebruiken, maar hij noemt zichzelf nooit bij naam. De naam Lukas, zoals wij die kennen, komt niet voor in het boek Handelingen, hoewel hij de schrijver is. Maar misschien heeft hij zichzelf hier vermeld als een van de leiders in Antiochië. Er zijn niet veel aanknopingspunten, want Lucius was een veelvoorkomende naam in de Romeinse wereld. Hoewel de naam van Lukas in het Latijn Lucius was, waren er veel andere mensen die Lucius heetten. Er is dus geen reden waarom deze man per se Lukas zou moeten zijn.

Er bestaat echter een zeer sterke kerkelijke traditie die minstens teruggaat tot de tweede eeuw, en mogelijk nog verder terug, dat Lukas deel uitmaakte van de gemeente in Antiochië. In het boek Handelingen vermeldt de schrijver nergens dat hij in de gemeente in Antiochië is. We lezen pas tijdens de tweede zendingsreis dat hij met Paulus meereist, wanneer hij zich in Troas bij hem aansluit in plaats van in Antiochië. Maar het is niet onmogelijk dat Lukas een van de leiders van de gemeente in Antiochië was en dat hij ons hier die aanwijzing geeft. Als dat zo is, maakt hij niet duidelijk dat hij de schrijver is, en er is geen reden waarom we dat zouden moeten denken. Maar het is boeiend om te bedenken dat Lukas, die dit boek schreef en over wie we zo weinig weten, misschien samen met Paulus en Barnabas tot die groep leiders behoorde en later met Paulus en Silas meereisde.

4

Barnabas en Saulus worden geroepen

We weten wel wie Barnabas is. We weten wie Saulus is. Zij zijn degenen die in de volgende verzen belangrijk worden. In vers 2 staat:

En terwijl zij de Heere dienden en vastten, zei de Heilige Geest: Zondert voor Mij zowel Barnabas als Saulus af voor het werk waartoe Ik hen geroepen heb.

HANDELINGEN 13:2

Uiteindelijk zul je over Saulus en Barnabas lezen, of over Paulus en Barnabas. We weten dat de laatste regel van hoofdstuk 11 zegt dat ze ook een collecte meenamen en die door de handen van Barnabas en Saulus naar de oudsten stuurden. Barnabas wordt als eerste genoemd. Opnieuw heeft hij meer anciënniteit. Hij is er al langer bij dan Paulus. Wanneer deze twee aanvankelijk samen zijn, wordt Barnabas als de voornaamste genoemd: Barnabas en Saulus. Zo zegt de Heilige Geest ook:

Zet Barnabas en Saulus voor Mij apart.

Maar al heel vroeg tijdens deze zendingsreis wordt Paulus de belangrijkste spreker van de groep en degene die wonderen doet. We weten niet of Barnabas op dat moment wonderen deed, maar Paulus deed dat wel. Als je naar hoofdstuk 13, vers 13 kijkt, wordt er vanaf dat moment gesproken over:

En Paulus en zij die bij hem waren, voeren van Pafos weg en kwamen in Perge aan, een stad in Pamfylië. Maar Johannes verliet hen en keerde terug naar Jeruzalem.

HANDELINGEN 13:13

Het zijn nog steeds Barnabas en Saulus, maar nu worden ze Paulus en zijn gezelschap genoemd. Hierna zullen we herhaaldelijk de uitdrukking tegenkomen:

En toen de synagoge uitgegaan was, volgden velen van de Joden en van de godvrezende proselieten Paulus en Barnabas. Die spraken tot hen en spoorden hen aan om bij de genade van God te blijven.

HANDELINGEN 13:43

Als je naar hoofdstuk 13, vers 43 kijkt, staat daar dat veel Joden en vrome proselieten Paulus en Barnabas volgden. Je ziet het opnieuw in vers 46:

Maar Paulus en Barnabas zeiden vrijmoedig: Het was nodig dat het Woord van God eerst tot u gesproken zou worden, maar aangezien u het verwerpt en uzelf het eeuwige leven niet waard oordeelt, zie, wij wenden ons tot de heidenen.

HANDELINGEN 13:46

En dan staat er aan het einde van vers 50 dat ze vervolging teweegbrachten tegen Paulus en Barnabas. Toch lezen we in hoofdstuk 14, vers 14 opnieuw over Barnabas en Paulus. Het is interessant dat het op een bepaald moment verandert van Barnabas en Saulus in Paulus en Barnabas, of Paulus en zijn gezelschap, hoewel het nog steeds weleens voorkomt dat Barnabas als eerste wordt genoemd.

5

Vasten, gebed en handoplegging

Hoe dan ook, de Heilige Geest spreekt tot hen. Blijkbaar waren deze vijf mannen aan het bidden, hoewel het ook de hele gemeente kan zijn geweest die voor een samenkomst bijeengekomen was. Het is niet duidelijk wie er aan het vasten waren en

de Heere dienden toen de Heilige Geest sprak. Het kan de groep leiders zijn geweest, of het kan een samenkomst van de gemeente zijn geweest. Er staat dat de Heilige Geest tot hen sprak terwijl zij de Heere dienden en vastten, en zei:

En terwijl zij de Heere dienden en vastten, zei de Heilige Geest:
Zondert voor Mij zowel Barnabas als Saulus af voor het werk
waartoe Ik hen geroepen heb.

HANDELINGEN 13:2

Daarna vastten en baden ze, legden hun de handen op en lieten hen vertrekken.

Vasten en bidden in verband met het aanstellen van leiders wordt ook genoemd in Handelingen 14:23. Wanneer Paulus en Barnabas in iedere gemeente oudsten aanstellen, staat er dat zij daarover vasten en bidden om er zeker van te zijn dat ze de juiste mannen voor die taak kiezen.

Ze legden hun de handen op en lieten hen vertrekken. Toen de mensen van de gemeente in Jeruzalem, onder wie Filippus, uit Jeruzalem vluchtten en gemeenten stichtten, werd niemand van hen uitgezonden. Niemand van hen had de opdracht gekregen om eropuit te gaan en dat te doen. Het is waar dat Filippus eerder de handen opgelegd had gekregen, maar niet om zendeling te worden. Dat was om voedsel aan de armen uit te delen. Toen hij er als zendeling op uitging, ging hij niet met een zendingsopdracht op weg.

Handoplegging was vóór die tijd nooit voorgekomen. Dit is de eerste keer dat een gemeente in het boek Handelingen doelbewust zendingen uitzendt, en de handoplegging is een middel om verbondenheid aan te geven. Het is een manier om te zeggen: 'Jullie zijn een verlengstuk van ons. Wij blijven hier in Antiochië, maar jullie gaan eropuit, en doordat wij onze vingertoppen op jullie leggen, worden jullie een verlengstuk van onze vingertoppen. Wat jullie doen, doen wij. Jullie zijn onze handen die zich naar dat gebied uitstrekken.' Dat werd door de handoplegging tot uitdrukking gebracht: 'Wij zijn hier met elkaar verbonden en wij zenden jullie uit als onze vertegenwoordigers, onze afgezanten.' Handoplegging werd ook gebruikt voor genezing. Ze werd ook gebruikt voor vervulling met de Heilige Geest en, in dit geval en in een ander geval, voor het aanstellen van zendingen of leiders van de gemeente.

Dat zijn de manieren waarop handoplegging in het boek Handelingen wordt gebruikt. Paulus spreekt natuurlijk in dit verband over handoplegging wanneer hij aan Timotheüs schrijft. Hij zegt:

Leg niemand haastig de handen op en heb geen deel aan zonden van anderen. Bewaar uzelf rein.

1 TIMOTHEÛS 5:22

Hij spreekt met Timotheüs over het aanstellen van oudsten in de gemeente van Efeze. In wezen zegt hij: ‘Ga niet te zelfverzekerd of overhaast te werk bij het aanstellen van mensen.’ Hij bedoelt: ‘Zet iemand niet te snel in een leidinggevende positie in de gemeente.’

6

De zendingsreis begint op Cyprus

Ze legden hun de handen op en zonden hen weg, en nu zijn ze onderweg. Dit is hun eerste zendingsreis. Er staat:

Zij dan, uitgezonden door de Heilige Geest, vertrokken naar Seleucië en voeren vandaar naar Cyprus.

HANDELINGEN 13:4

Seleucië lag ongeveer zesentwintig kilometer van Antiochië. Antiochië lag ongeveer zesentwintig kilometer landinwaarts vanaf de zee, en de dichtstbijzijnde zeehaven was Seleucia. Ze gingen naar Seleucia om daar aan boord van een schip te gaan, en vandaar voeren ze naar Cyprus. Tussen de kust en het eiland Cyprus ligt ongeveer zesennegentig kilometer water.

Daar kwam Barnabas vandaan. Hij was afkomstig uit Cyprus, en misschien gingen ze daarom als eerste daarheen. Dat is moeilijk te zeggen. Misschien had Barnabas daar contacten, plaatsen waar ze konden spreken, of vrienden bij wie ze thuis konden spreken. Hoe dan ook, ze gingen naar de streek waar Barnabas vandaan kwam.

Toen ze in Salamis aankwamen, predikten ze het Woord van God in de synagogen van de Joden. Ze hadden ook Johannes als hun helper. Met deze Johannes wordt Johannes Markus bedoeld, zoals we zullen zien. Ze hadden Johannes Markus vanuit Jeruzalem meegenomen naar Antiochië, zoals we in het vorige hoofdstuk zagen, hoofdstuk 12, vers 25. Toen ze Jeruzalem verlieten en terugkeerden naar hun eigen gemeente in Antiochië, namen ze die christen uit Jeruzalem, Johannes Markus, met zich mee. Nu nemen ze hem mee op deze reis.

De Heilige Geest zei niet: ‘Zonder voor Mij Barnabas en Saulus en Johannes Markus af.’ Blijkbaar namen ze hem op eigen initiatief mee. Misschien wilde Barnabas hem meenemen, van wie we toevallig weten dat hij een neef van Johannes Markus was. De enige reden waarom we van die familieband weten, is dat Paulus in Kolossenzen hoofdstuk 4 vermeldt dat Markus een neef van Barnabas was. Misschien was hij een jongere neef die Barnabas wilde opleiden voor de bediening.

We weten dat Paulus er tijdens de tweede zendingsreis niets voor voelde om Markus mee te nemen, maar Barnabas wilde dat nog steeds en nam hem met zich mee. Barnabas en Markus vormden later samen een zendelingenteam. Misschien zag Barnabas potentieel in Markus en wilde hij dat zijn neef meeging, maar het liep niet goed af. Markus was op dat moment blijkbaar niet door de Heilige Geest geroepen en beschikte niet over de nodige eigenschappen. Daarom wilde Paulus hem niet graag meenemen op de tweede zendingsreis.

Aan het einde van hoofdstuk 13, vers 13, zullen we lezen:

En Paulus en zij die bij hem waren, voeren van Pafos weg en kwamen in Perge aan, een stad in Pamfylië. Maar Johannes verliet hen en keerde terug naar Jeruzalem.

HANDELINGEN 13:13

Hij reisde een deel van de tocht met hen mee en besloot toen weg te gaan. Lukas vermeldt dit zonder een veroordelend oordeel over Markus te vellen. Hij zegt eenvoudigweg dat Markus naar huis ging. Er wordt ons niet verteld waarom hij naar

huis ging. Maar we weten wel dat toen Barnabas Markus op de tweede zendingsreis wilde meenemen, Paulus vond dat Markus hen in de steek had gelaten. Wat Paulus betreft, waren ze niet op goede voet uit elkaar gegaan.

Barnabas zag misschien alle redenen waarom Markus naar huis moest gaan en vond daar helemaal niets verkeerd aan. Lukas zegt niet dat het iets slechts was, maar Paulus was er niet blij mee en vond dat Markus bij hen had moeten blijven. Maar dat is een ander verhaal.

7

Waarom Paulus eerst naar synagogen ging

Ze reizen nu naar Cyprus. Ze staken de zee over, legden de zesennegentig kilometer naar het eiland af en kwamen aan in Salamis, een Griekse stad aan de oostkust van Cyprus. Als je een kaart hebt, kun je hun reis van Seleucia naar Salamis zien. Daar staken ze het water over naar Cyprus en predikten er. Ze begonnen in de synagogen, wat ze altijd deden. Als er in een stad een synagoge was, predikten ze daar voordat ze tot de heidenen predikten.

Paulus vond dat het evangelie eerst naar de Joden moest gaan en daarna naar de Grieken, ofwel de heidenen. Dat zegt hij later in dit hoofdstuk, wanneer hij in de stad Antiochië predikt. Ze gingen naar de synagogen, omdat ze daar mensen aantroffen die, anders dan de heidenen, kennis hadden van de ware God. Ze kenden de wet van God en wisten iets over de Profeten. In de synagoge konden ze een beroep doen op de voorkennis van hun toehoorders. Op dat fundament konden ze de boodschap bouwen dat God deze profetieën had vervuld en de Messias in Jezus had gezonden.

Wanneer ze naar de heidenen gingen, waar geen synagogen waren, of wanneer ze niet tot een Joods publiek spraken, begonnen ze niet over de Wet en de Profeten. Hun heidense publiek had daar namelijk geen achtergrondkennis van. In plaats daarvan spraken ze er altijd over dat God de Schepper van alles en de Onderhouder van alles is. Dat zien we in hoofdstuk 14, wanneer Paulus in Lystra predikt, en ook op de Areopagus in Athene in hoofdstuk 17. Paulus predikt daar tot een volledig heidens publiek. Hij

verwijst niet naar de Wet of de Profeten, of naar iets anders waarmee de Joden wel vertrouwd zouden zijn, maar de heidenen niet. In plaats daarvan spreekt hij over God als de Schepper en de Onderhouder.

Maar hij sprak altijd graag tot de Joden, omdat zij al een fundament hadden om de Messias te begrijpen. Ze wisten niet wie Jezus was, maar ze wisten wel van de Messias Die zou komen, en ze kenden de ware God. Hij hoefde bij hen niet zo'n uitgebreid fundament te leggen om tot hen te spreken, omdat ze het meeste daarvan al kenden. Daarom ging hij altijd naar de synagogen.

Elke stad in de Romeinse wereld met tien of meer volwassen Joodse mannen had een synagoge. Dat was het beleid van de Joden. Als er in een stad minder dan tien volwassen Joodse mannen waren, hadden ze geen synagoge. Ze kwamen op de sabbat ergens bij elkaar, meestal bij een rivier of op een vergelijkbare plek, maar ze hadden dan geen synagoge. Waren er echter tien of meer volwassen Joodse mannen, dan bouwden ze een synagoge en kwamen ze daar iedere sabbat bijeen.

In sommige gevallen komt Paulus in steden die blijkbaar geen synagoge hebben. We lezen bijvoorbeeld niet over een synagoge in Filippi. In plaats daarvan gaat Paulus naar een rivier, ontmoet daar enkele Joodse vrouwen en verkondigt hun in Filippi het evangelie. Blijkbaar waren er geen tien volwassen Joodse mannen. In Filippi en enkele andere plaatsen woonde maar een zeer kleine Joodse bevolking. Maar in bijna elke grote stad woonden veel Joden en daarom was daar een synagoge.

Paulus ging altijd eerst naar de synagoge, zoals we hier lezen. Dat deed hij in Salamis, en daar predikte hij het Woord van God in de synagogen van de Joden. Ze hadden ook Johannes bij zich als hun helper.

Vers 6:

8

Elymas en stadhouder Sergius Paulus

En toen zij het eiland doorgedaan waren tot Pafos toe, troffen zij een zekere tovenaars, een valse profeet, een Jood van wie de naam Barjesus was.

HANDELINGEN 13:6

Waar ligt Pafos? Als je op je kaart kijkt en langs de zuidrand van het eiland gaat, vind je Pafos verder naar de westkant van het eiland. Ze trokken dus over het eiland Cyprus en kwamen in Pafos aan.

Bar-Jezus betekent eenvoudigweg zoon van Jezus, of zoon van Jozua. Jezus is de Griekse vorm van de naam Jozua, en er waren veel Joden die Jezus of Jozua heetten. De vader van deze man heette Jozua, dus Bar-Jezus betekent zoon van Jozua. Kort hierna wordt hij ook Elymas genoemd. In vers 8 staat hij bekend als Elymas en in vers 6 als zoon van Jozua.

Het interessante is dat deze man een valse profeet en een tovenaars wordt genoemd, maar dat hij Joods was. Tovenarij was in de Joodse godsdienst streng verboden, dus deze man was geen praktiserende Jood. Hij was van geboorte een Jood, maar geen praktiserende Jood. Hij was afvallig geworden en hield zich bezig met occultisme en tovenarij. Hij probeerde invloed uit te oefenen op de Romeinse bestuurder van het eiland, de proconsul Sergius Paulus.

Vers 7 zegt:

Hij hoorde bij de stadhouder Sergius Paulus, een verstandig man. Die riep Barnabas en Saulus bij zich en verlangde ernaar het Woord van God te horen.

HANDELINGEN 13:7

Bar-Jezus, of Elymas, had zich op de een of andere manier bij deze proconsul weten in te likken. Daardoor had Elymas zelfs wanneer Barnabas en Saulus met de proconsul spraken toegang tot hem, zodat hij kon proberen hen tegen te spreken.

Het feit dat deze man een proconsul wordt genoemd, is van betekenis. In deze periode werd de Romeinse bestuurder van het eiland namelijk proconsul genoemd, maar dat was niet in elke periode zo. Dat weten we uit de Romeinse geschiedenis. Lukas gebruikt steeds de juiste titels voor gezagsdragers in de verschillende gebieden, terwijl die titels van tijd tot tijd verschilden. Uit wat nu over de Romeinse geschiedenis bekend is, blijkt dat de bestuurder van het eiland Cyprus in deze periode proconsul werd genoemd.

Sergius Paulus had dus net als Paulus de naam Paulus. De naam van deze man was Paulus. In Noord-Cyprus is de afgelopen jaren zelfs een inscriptie ontdekt waarop de naam van deze man staat. We hebben dus afzonderlijke historische of archeologische bevestiging van het bestaan van deze man.

In dit verhaal lijkt hij christen te worden, hoewel we niet lezen dat hij gedoopt werd. Hij wordt inderdaad een gelovige. Misschien is hij ook gedoopt. Er staat dat hij Barnabas en Saulus liet roepen om naar hem toe te komen en tot hem te spreken.

In vers 8 staat:

Maar Elymas, de tovenaars (want zo wordt zijn naam vertaald), ging tegen hen in en probeerde de stadhouder van het geloof af te houden.

HANDELINGEN 13:8

9

Paulus bestraft Elymas met blindheid

Hier zien we dat Paulus de leiding neemt. Barnabas en Saulus waren uitgenodigd om bij deze man te komen spreken, maar Paulus trad naar voren. Dat kwam ongetwijfeld doordat hij zich geroepen voelde deze man te bestraffen. Het kan heel goed zijn dat

Barnabas het meeste tegen de proconsul had gezegd, maar Elymas probeerde hem tegen te werken. Verontwaardigd stapt Paulus gewoon naar voren en bestraft hem.

Nu staat er:

Maar Elymas, de tovenaars (want zo wordt zijn naam vertaald), ging tegen hen in en probeerde de stadhouder van het geloof af te houden. Maar Saulus (die ook Paulus genoemd wordt), vervuld met de Heilige Geest, keek hem doordringend aan, en zei: O duivelskind, vol van alle bedrog en van alle sluwheid, vijand van alle gerechtigheid, zult u er niet mee ophouden de rechte wegen van de Heere te verdraaien? En nu, zie, de hand van de Heere is tegen u en u zult blind zijn en de zon voor een tijd niet zien. En onmiddellijk viel er donkerheid en duisternis op hem, en rondlopend zocht hij naar mensen om hem bij de hand te leiden. Toen de stadhouder zag wat er gebeurd was, geloofde hij, verstueld over de leer van de Heere.

HANDELINGEN 13:8-12

en vanaf dit punt wordt hij Paulus genoemd. In het boek Handelingen wordt hij nooit meer Saulus genoemd, en vóór dit moment was hij nooit Paulus genoemd. Beide namen horen bij dezelfde man, maar in de heidense wereld, die hij nu officieel evangeliseerde, nam hij zijn heidense naam Paulus aan. Het kan ook gedeeltelijk komen, zoals ik eerder zei, doordat de man die hij evangeliseerde Paulus heette. Misschien wilde hij op die manier een band scheppen, maar dat is waarschijnlijk niet zo belangrijk als het feit dat hij nu eenvoudigweg zijn Latijnse naam gebruikt, omdat hij zich in de Latijnse wereld bevindt, de Romeinse wereld.

Toen Paulus sprak, was hij vervuld met de Heilige Geest. Hoewel zijn woorden zeer streng waren, is dat kennelijk een geestelijke, profetische bestraffing van deze man. Hij noemde hem onder andere:

‘zoon van de duivel.’ Jezus had tegen de Farizeeën gesproken en hen zonen van de duivel genoemd. In Johannes 8:44 zei Hij:

U bent uit uw vader de duivel, en wilt de begeerten van uw vader doen; die was een mensenmoordenaar van het begin af, en staat niet in de waarheid, want er is in hem geen waarheid. Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij vanuit wat van hemzelf is, want hij is een leugenaar en de vader van de leugen.

JOHANNES 8:44

In 1 Johannes 3:10 staat:

Hieraan zijn de kinderen van God en de kinderen van de duivel te herkennen. Ieder die de rechtvaardigheid niet doet, is niet uit God, evenmin als hij die zijn broeder niet liefheeft.

1 JOHANNES 3:10

Dus eigenlijk haalt Johannes in zijn Evangelie Jezus aan, Die een dergelijke uitdrukking gebruikt, ‘zoon van de duivel’ of ‘kinderen van de duivel’, voor de Joden die niet trouw waren.

Deze man was een Jood, en hij was beslist niet trouw. Zelfs voordat hij zich tegen het Evangelie verzette, had hij zelfs Mozes en het Joodse geloof verworpen door een tovenaarscontract te worden. Dus wanneer Saulus zegt:

Houd je dan nooit op met het verdraaien van de rechte wegen van de Heer?

dan verwijst hij misschien niet alleen naar wat de man daar tijdens die audiëntie met de proconsul deed. Hij wijst er misschien op dat deze Jood er zijn beroep van had gemaakt de rechte wegen van de Heere te verdraaien. Wanneer ga je daarmee ophouden? Je bent een tovenaarscontract, je bent een valse profeet, je bent een Jood en je kent de wegen van de Heere, maar je verdraait ze. Wanneer ga je daarmee ophouden? Zelfs terwijl je je tegen onze boodschap verzet, blijf je de rechte wegen van de Heere verdraaien.

Hij zegt:

En nu, zie, de hand van de Heere is tegen u en u zult blind zijn en de zon voor een tijd niet zien. En onmiddellijk viel er donkerheid en duisternis op hem, en rondlopend zocht hij naar mensen om hem bij de hand te leiden.

HANDELINGEN 13:11

10

De bekering van Sergius Paulus

Het is interessant dat hij hem voor korte tijd met blindheid sloeg. Hij zei dat hij slechts een tijdlang de zon niet zou zien, en de man ging weg en zocht iemand om hem bij de hand te leiden. Interessant is dat toen Saulus zelf iemand was die zich tegen het evangelie verzette, God — Jezus — hem op de weg naar Damascus met blindheid sloeg. Ons wordt verteld dat hij als een blinde bij de hand werd geleid, in zijn geval slechts ongeveer drie dagen lang. Hoelang deze blindheid op Elymas bleef rusten, wordt ons niet verteld, maar het maakte diepe indruk op de proconsul en hij werd een gelovige.

Daarna lezen we niets meer. Misschien zijn ze daar lang genoeg gebleven om Sergius Paulus te dopen. We weten eigenlijk niet of dat gebeurd is. Ik vermoed van wel. Misschien hebben ze hem een beetje tot discipel gevormd. Er wordt ons niet verteld hoeveel tijd ze doorbrachten op elke plaats waar ze verbleven, maar we zouden aannemen dat Paulus dit niet zomaar deed en vervolgens wegliep om de man nooit meer te zien. Naar alle waarschijnlijkheid bracht hij genoeg tijd met hem door om hem wegwijs te maken in het Evangelie.

Sergius Paulus was door en door heidens. We zouden zelfs kunnen zeggen dat hij de eerste door en door heidense persoon is van wie vermeld wordt dat hij het Evangelie hoorde. Alle eerdere heidenen, alle heidenen die zich hadden bekeerd, waren namelijk op de een of andere manier verbonden geweest met de synagoge. Ze waren óf godvrezenden óf proselieten geweest, of bevonden zich op zijn minst in een gebied waar het Evangelie zich onder de Joden verspreidde en van daaruit ook de heidenen

bereikte. De heidenen in Antiochië bijvoorbeeld, en op andere plaatsen op het vasteland, hadden contact met het Jodendom. We hebben geen aanwijzing dat het Jodendom ooit aan deze man bekend was gemaakt. Er was een Jood, maar die was een valse profeet en bevorderde het Jodendom niet.

Deze man was dus ongetwijfeld volledig heidens in heel zijn denken, zonder enige bekendheid met de ware God, totdat Paulus en Barnabas hun gesprek met hem hadden en tijd met hem doorbrachten. Waarschijnlijk moesten ze, nadat hij tot geloof was gekomen, nog enige tijd met hem doorbrengen om hem wegwijs te maken in de dingen van God en het evangelie, voordat ze vertrokken.

11

Naar Perge en het vertrek van Markus

Maar toen ze vertrokken, staat er in vers 13:

En Paulus en zij die bij hem waren, voeren van Pafos weg en kwamen in Perge aan, een stad in Pamfylië. Maar Johannes verliet hen en keerde terug naar Jeruzalem.

HANDELINGEN 13:13

Dat is waar ze deze ontmoeting hadden gehad. Ze kwamen aan op het vasteland, aan de zuidkust van wat Klein-Azië werd genoemd. Dit gebied is tegenwoordig het land Turkije. Dus alle activiteiten waarover we nu, gedurende de rest van deze reis, gaan lezen, zullen plaatsvinden in delen van wat tegenwoordig Turkije wordt genoemd.

Waarschijnlijk zouden ze met hun schip bij Attalea, of Attalia, aan land zijn gegaan. Ik weet niet zeker waar bij dat specifieke woord de klemtoon ligt. Attalia was de zeehaven. Er staat niet dat ze daar aan land gingen, maar later, in hoofdstuk 14, staat wel dat ze vandaar uit naar huis zeilden toen ze langs dezelfde route teruggingen.

Ze kwamen in Perge. We lezen niet dat ze in Perge iets deden. We lezen alleen dat Johannes hen daar verliet. Misschien is hij over land gereisd om terug naar huis te gaan, naar Antiochië of zelfs terug naar Jeruzalem. Waarschijnlijk naar Antiochië,

want hij was daar toen Barnabas hem meenam op de tweede zendingsreis. Maar waarom hij vertrok, weten we niet.

Sommigen denken dat Johannes Markus misschien beledigd was omdat Paulus nu de leider van het gezelschap was in plaats van zijn neef Barnabas, die in het begin duidelijk als leider was aangesteld. Misschien was hij er enigszins door beledigd dat Paulus zo'n leidende rol op zich nam. Het kan ook zijn dat hij merkte dat ze enkele erg hoge bergen over moesten om naar hun volgende bestemming te gaan, en dat hij daar niet heen wilde. Misschien had hij het gevoel dat hij meer op zich had genomen dan hij aankon en wilde hij naar huis. Misschien miste hij het comfort van thuis.

Ik zou hebben gedacht dat de reis die ze maakten, bijzonder boeiend zou lijken nadat hij had gezien hoe Paulus Elymas met blindheid sloeg. Als ik Johannes Markus was geweest, zou ik op dat moment meer belangstelling hebben gehad dan daarvoor. Het was interessant om dat te zien gebeuren. Ik vraag me af wat ons verderop nog te wachten staat. Maar om welke reden dan ook besloot Johannes Markus niet verder te gaan en ging hij naar huis. Vanaf dat moment waren het alleen Paulus en Barnabas.

12

Paulus' ziekte en de route door Galatië

We lezen niet dat ze in Perge dienden. Sommigen geloven dat dit kwam doordat Paulus ziek was en ze over die hoge bergpas moesten. Het Taurusgebergte is behoorlijk hoog, ongeveer 1.070 meter hoog, en de ziekte van Paulus kan erger zijn geworden.

Misschien had hij een terugkerende ziekte. Sommige geleerden denken dat hij malaria kan hebben gehad, maar er zijn aanwijzingen dat hij een of ander probleem met zijn ogen had. Misschien waren er ook andere symptomen, maar het zichtbare effect op zijn ogen was kennelijk behoorlijk afstotelijk. Want later schreef hij aan deze mensen naar wie hij nu onderweg was.

Dit is het gebied van Galatië, het zuiden van Galatië, de Romeinse provincie Galatië. Paulus schreef later aan de Galaten over juist deze eerste zendingsreis en over zijn komst naar hen. Het is interessant hoe hij over zichzelf spreekt in Galaten, hoofdstuk

4, vers 13 en 14. De Galaten zijn de christenen die hij kort na het punt waarover we hebben gelezen, gaat evangeliseren. Hij komt Galatië binnen om hen te evangeliseren. Later schreef hij hun deze brief en zei:

U weet toch dat ik u de eerste keer het Evangelie heb verkondigd in lichamelijke zwakheid. En toch hebt u mijn beproeving, die in mijn lichaam plaatsvond, niet veracht of verafschuwd, maar ontving u mij als een engel van God, ja, als Christus Jezus.

GALATEN 4:13-14

Het feit dat hij zegt:

Waarin prees u zich dan gelukkig? Want ik kan van u getuigen dat u, zo mogelijk, uw ogen zou hebben uitgerukt en aan mij gegeven zou hebben.

GALATEN 4:15

suggereert dat er iets mis was met zijn ogen. Waarom zou iemand hem zijn ogen willen geven als Paulus zelf een goed paar had? Waarom zou je dat overwegen? Er zijn andere momenten in de Bijbel waarop Paulus kennelijk naar zijn gezichtsvermogen verwijst. Hij spreekt over de grote letters waarmee hij schreef. Mogelijk verwijst dat naar het feit dat zijn ogen niet goed waren.

In 2 Korinthe 12 spreekt hij inderdaad over een doorn in zijn vlees. Hij zegt niet wat die was, maar hij noemt hem een zwakheid in zijn vlees waar hij behoorlijk veel last van had. Hij bad drie keer dat hij ervan genezen zou worden. Jezus zei:

Maar Hij heeft tegen mij gezegd: Mijn genade is voor u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Daarom zal ik veel liever roemen in mijn zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij komt wonen.

2 KORINTHE 12:9

Paulus zei:

Paulus zei: ‘Dan zal ik mij dus verheugen in mijn zwakheden.’

Paulus was geen gezond man. Misschien was hij tijdens zijn verblijf in Perge niet gezond genoeg om veel dienstwerk te doen. Misschien wilden hij en Barnabas voorkomen dat de winter in die bergen zou invallen, of was er een andere reden. Ze kunnen het gevoel hebben gehad dat ze haast moesten maken om over die bergen heen te komen en daar niet konden stoppen. Op de terugweg naar huis dienden ze wel in Perge, maar op de heenweg deden ze dat niet.

We zullen zien dat ze landinwaarts trekken, vervolgens naar Antiochië in Pisidië, en daarna naar Ikonium, Lystre en Derbe gaan. Die staan allemaal op de kaart. Ze dringen door tot het binnenland van het gebied van Galatië. Daarna gaan ze terug en bezoeken ze dezelfde plaatsen in omgekeerde volgorde. Vanuit Derbe gaan ze naar Lystre, vandaar naar Ikonium, vanuit Ikonium naar Antiochië in Pisidië en vervolgens terug naar Perge. Daarna gaan ze naar Attalia en vandaar varen ze terug naar Antiochië.

Dit is hun eerste reis. Ze zullen naar Derbe gaan en dan langs dezelfde route terugkeren en dezelfde plaatsen opnieuw bezoeken. Zoals ik al zei, prediken ze op de terugweg wel in Perge, maar op de heenreis doen ze dat niet.

13

Aankomst in Pisidisch Antiochië

In vers 14 staat:

En zij gingen vanuit Perge het land door en kwamen in Antiochië in Pisidië; en zij gingen op de dag van de sabbat de synagoge binnen en gingen daar zitten.

HANDELINGEN 13:14

Er zijn veel steden die Antiochië heten. De stad in Syrië waarvandaan ze vertrokken waren en waar hun thuisgemeente was, heette uiteraard Antiochië. Dat was het Syrische Antiochië. Dit wordt Pisidisch Antiochië genoemd, omdat het eigenlijk Antiochië in de richting van Pisidië is. Het lag strikt genomen niet in Pisidië, maar er waren andere steden die Antiochië hetten, en deze lag meer in de richting van Pisidië. Daarom noemen ze het Pisidisch Antiochië. Het lag ongeveer 160 kilometer landinwaarts vanaf Perge. Ze moesten dus vanuit Perge 160 kilometer over die bergen reizen om deze stad te bereiken. Het is echter een zeer belangrijke stad, en in deze stad vinden we de langste preek van Paulus die op schrift staat. Misschien heeft hij langere preken gehouden, maar die staan niet op schrift. Dit is de langste preek van Paulus die op schrift staat, en het is duidelijk dat Paulus preekt en niet Barnabas.

Ze komen bij de synagoge. Er staat dat ze de synagoge binnengingen en op de sabbat gingen zitten. Na het lezen van de Wet en de Profeten lieten de leiders van de synagoge tegen hen zeggen:

En na het voorlezen van de Wet en van de Profeten lieten de hoofden van de synagoge tegen hen zeggen: Mannenbroeders, als er bij u een woord van bemoediging voor het volk is, spreek dan.

HANDELINGEN 13:15

Ik weet niet of Paulus en Barnabas elkaar aankeken en zeiden: ‘Wil jij spreken?’ ‘Nee, waarom doe jij het niet?’ Ze worden allebei uitgenodigd om te spreken, maar uiteindelijk staat Paulus op om te spreken. Hij is duidelijk de woordvoerder van het team geworden.

Paulus stond op, maakte een gebaar met zijn hand en zei:

14

Paulus over Israëls geschiedenis

Toen stond Paulus op, wenkte met de hand en zei: Israëlitische mannen en u die God vreest, luister: De God van dit volk Israël heeft onze vaders uitverkoren en het volk verhoogd toen zij vreemdelingen waren in het land Egypte, en Hij heeft hen met een machtige arm daaruit geleid. En Hij heeft gedurende de tijd van ongeveer veertig jaar hun doen en laten verdragen in de woestijn. En nadat Hij in het land Kanaän zeven volken uitgeroeid had, verdeelde Hij hun land onder hen door het lot. En daarna gaf Hij hun ongeveer vierhonderdvijftig jaar richters, tot aan de profeet Samuel.

HANDELINGEN 13:16-20

Met andere woorden: Joden en godvrezende heidenen.

Dit brengt ons van de uittocht tot de tijd van Samuel. Dat betekent dat we door de boeken Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium heen gaan. Dan hebben we het boek Jozua, waarin ze de zeven volken van de Kanaänieten overwonnen, en daarna Richteren. Samuel was de laatste van de richters. We zijn dus door heel wat boeken heen gegaan.

Zoals het hier is verwoord, lijkt het erop dat de periode van de richters ongeveer 450 jaar duurde. Waarschijnlijk duurde die niet zo lang. Waarschijnlijk ging het eerder om ruim 300 jaar. Hierdoor zijn er vragen gerezen over wat met deze 450 jaar wordt bedoeld. Het blijkt dat dit in de Alexandrijnse tekst, die wordt vertegenwoordigd door de oudere handschriften van het Nieuwe Testament, anders staat. Die handschriften worden niet gebruikt door de New King James, maar wel door de meeste moderne vertalingen. En als je niet de King James of de New King James leest, lees je een nieuwere vertaling. Daarin staat dit anders.

In de tekst die door de New King James wordt gevolgd, staat:

Hij gaf hun ongeveer 450 jaar lang rechters. Daardoor klinkt het alsof de periode van de rechters zo lang duurde. In de Alexandrijnse tekst staat het echter anders. Daar klinkt het alsof de 450 jaar ons tot aan het begin van de periode van de rechters brengen. In de oudere tekst staat het simpelweg op een andere manier.

Als dat zo is, zegt hij misschien dat de hele periode van de gevangenschap in Egypte, de veertig jaar in de woestijn en de verovering van Kanaän onder Jozua ongeveer 450 jaar duurde. Daarna kwam de periode van de rechters, die tot de tijd van Samuel duurde. Er is dus enige dubbelzinnigheid vanwege de tekstuele verschillen. Hier klinkt het alsof de 450 jaar de periode van de rechters vormen, maar in de Alexandrijnse tekst klinkt het alsof het de periode is die aan de periode van de rechters voorafgaat. De periode van de rechters valt dan niet binnen die 450 jaar. Het gaat dan om de vierhonderd jaar dat ze in gevangenschap waren, de veertig jaar dat ze rondzwierven en misschien ongeveer tien jaar waarin het land onder Jozua werd veroverd. Daarna kwamen de rechters. We zullen ons er niet al te veel zorgen over maken, maar dit is een van die dingen die in verschillende handschriften anders staan.

15

Sauls regering van veertig jaar

Vers 21:

En van toen af vroegen zij om een koning, en God gaf hun Saul, de zoon van Kis, een man uit de stam van Benjamin, gedurende veertig jaar.

HANDELINGEN 13:21

Dit gebeurde in de tijd van Samuel, in 1 Samuel hoofdstuk 8, toen de periode van de rechters ten einde liep. Het volk vroeg om een koning, en Hij gaf hun Saul, de zoon van Kis, een man uit de stam Benjamin, voor veertig jaar.

Het Oude Testament vertelt ons nergens dat Saul veertig jaar regeerde. Er bestond echter een Joodse overlevering dat dit zo was. We weten dat David veertig jaar regeerde en Salomo veertig jaar regeerde. Als Saul dat ook deed, dan regeerden de

eerste drie koningen van Israël, Saul, David en Salomo, allemaal precies veertig jaar. Interessant genoeg is dat even lang als de periode waarin ze door de woestijn zwierven voordat ze het land binnengingen. In de periode van de richters waren de meeste richters, hoewel niet allemaal, veertig jaar rechter over Israël. Je krijgt de indruk dat veertig jaar misschien eenvoudigweg een verkorte manier is om een generatie aan te duiden, en niet noodzakelijkerwijs precies veertig jaar.

Eerlijk gezegd, als het precies veertig jaar was, en Saul veertig jaar regeerde en daarna David veertig jaar, dan zou Salomo in zijn negenendertigste jaar misschien zenuwachtig beginnen te worden. 'Ik begin hier een patroon te zien.' Want ook hij regeerde slechts veertig jaar en stierf toen.

Hoe dan ook, er bestaat een Joodse traditie dat Saul veertig jaar heeft geregeerd, maar de Bijbel zegt daar niets over. Josephus vermeldt echter wel dat hij veertig jaar heeft geregeerd. In 1 Samuel hoofdstuk 13 wordt de regering van Saul genoemd, maar de tekst is beschadigd geraakt en is waarschijnlijk niet juist. Er zijn gevallen waarin de handschriften, zoals die aan ons zijn overgeleverd, beschadigd zijn geraakt. In 1 Samuel 13:1 staat, waar het gaat over de duur van Sauls regering — 1 Samuel 13:1:

Saul was een jaar aan de regering geweest, en hij regeerde voor het tweede jaar over Israël.

1 SAMUEL 13:1

Daar wordt slechts over twee jaar van zijn regering gesproken, en geen enkele wetenschapper gelooft dat dit de juiste getallen zijn. Ze geloven dat de handschriften op de een of andere manier corrupt zijn geraakt, en daarom weten we niet hoelang hij heeft geregeerd. Maar Josephus zei dat het veertig jaar was, en Josephus beschikte misschien over oudere handschriften van Samuel waarin dat getal stond. Paulus spreekt dus op zijn minst vanuit een Joodse traditie over de duur van Sauls regering. Maar het kan ook zijn dat hij oudere Hebreeuwse handschriften had waarin dat stond. De handschriften die wij nu hebben, zijn misschien minder nauwkeurig.

16

Van koning David naar Jezus

En nadat Hij hem had afgezet, verwekte Hij David voor hen tot koning; Hij gaf ook getuigenis van hem met de woorden: Ik heb David, de zoon van Isai, gevonden, een man naar Mijn hart, die alles zal doen wat Ik wil.

HANDELINGEN 13:22

Dat wil zeggen: Saul.

Dit specifieke citaat is een vermenging van twee verschillende uitspraken in het Oude Testament. Paulus heeft twee uitspraken over David samengevoegd. De ene komt uit 1 Samuel 13:14 en de andere uit Psalm 89:21.

Dan staat er in vers 23:

Uit zijn nageslacht heeft God voor Israël, volgens de belofte, de Zaligmaker Jezus doen voortkomen,

HANDELINGEN 13:23

Daarmee wordt Davids nageslacht bedoeld.

Alle Joden in de synagoge wisten dat de Messias uit de lijn van David zou komen. Dat was volkomen orthodox binnen het hele Joodse denken. De Messias moest een zoon van David zijn. Misschien herinner je je dat Jezus de Farizeeën eens vroeg:

Wat denkt u over de Christus? Wiens Zoon is Hij? Zij zeiden tegen Hem: Davids Zoon.

MATTHEÛS 22:42

En zij antwoordden meteen:

Davids zoon.

Zo zegt Paulus ook in de openingsverzen van Romeinen hoofdstuk 1 dat Jezus naar het vlees uit het nageslacht van David was, maar door de kracht van de Heilige Geest, door de opstanding uit de doden, verklaard werd de Zoon van God te zijn. David was degene tot wie God in 2 Samuel 7 had gesproken en tegen wie Hij had gezegd dat de Messias uit hem zou voortkomen. De Joden verwachtten dus allemaal dat er iemand uit de koninklijke lijn van David zou komen.

Toen David stierf, regeerde zijn zoon Salomo, daarna Rehabeam en vervolgens de overige koningen van Juda. Ze stamden allemaal van David af. Jezus' wettelijke status in Israël kwam ook uit die lijn. Want als je Mattheüs hoofdstuk 1 leest, vind je daar een geslachtsregister van Jozef, de man van Maria. Jozef was niet werkelijk de biologische vader van Jezus, maar hij was Zijn wettelijke vader en gaf Hem een wettelijke status en positie in de samenleving. Wat Zijn wettelijke status betreft, was Jezus dus formeel de zoon van Jozef.

Zoals je in Mattheüs 1 zult zien, stamde Jozef rechtstreeks af via de koninklijke lijn. Alle koningen uit het huis van David stonden in de lijn van Jozef. Wettelijk gezien stamde Jezus dus van Jozef af. Lukas geeft de voorouders van Jezus anders weer en geeft blijkbaar de lijn van Maria. Ook die loopt via David, al loopt ze niet via Salomo in de koninklijke lijn, maar via een andere zoon van David, Nathan. Als in Lukas hoofdstuk 3 dus het geslachtsregister van Maria wordt gegeven — sommigen zeggen dat dit niet zo is, maar ik denk van wel — dan was Jezus zowel biologisch als wettelijk aan David verwant. Maar Zijn wettelijke positie was die van de koninklijke lijn via Zijn vader Jozef. Daardoor voldeed Hij aan de vereisten om de Messias te zijn.

Dat is wat Paulus zegt:

17

Johannes en de veroordeling van Jezus

Uit zijn nageslacht heeft God voor Israël, volgens de belofte, de Zaligmaker Jezus doen voortkomen, nadat Johannes, voorafgaand aan Zijn komst, eerst aan heel het volk Israël de doop van bekering gepredikt had.

HANDELINGEN 13:23-24

Hij noemt Johannes alsof deze mensen hem kennen. Deze mensen bevinden zich heel ver van het gebied waar Johannes doopte, maar de reputatie van Johannes had zich via het Joodse synagogestelsel over de hele Romeinse wereld verspreid. Tijdens Paulus' derde zendingsreis komt hij enkele Efeziërs tegen die van Johannes de Doper weten. Ze weten niets van Jezus. Ze kennen Johannes de Doper, in Handelingen hoofdstuk 19, vers 1 tot en met 7. Het lijkt er dus op dat de boodschap en het werk van Johannes de Doper onder de Joden over de hele wereld werden doorverteld, omdat hij een profeet in Israël was.

Paulus kan daarom naar Johannes verwijzen alsof hij een bekend persoon is. Johannes was gekomen en doopte mensen, waarbij hij hen opriep zich te bekeren. Paulus zegt dat Jezus daarna kwam. Vers 25:

Maar toen Johannes zijn loop aan het volbrengen was, zei hij: Wie denkt u dat ik ben? Ik ben de Christus niet; maar zie, Hij komt na mij, bij Wie ik het niet waard ben de sandalen aan Zijn voeten los te maken.

HANDELINGEN 13:25

Mannenbroeders, kinderen van het geslacht van Abraham, en wie onder u God vrezen, tot u is het woord van deze zaligheid gezonden. Want de inwoners van Jeruzalem en hun leiders, die Hem niet kenden, hebben door Hem te veroordelen de uitspraken van de profeten vervuld, die iedere sabbat voorgelezen worden.

HANDELINGEN 13:26-27

Hij zegt dat de profeten hadden gezegd dat de Messias veroordeeld zou worden en dat de Joden deze profetieën onbedoeld hebben vervuld. Ze begrepen de profeten niet en vervulden hun woorden onbedoeld door Jezus ter dood te veroordelen.

18

De opstanding volgens de Schriften

En hoewel zij geen reden voor Zijn dood vonden, vroegen zij Pilatus Hem te laten doden. En toen zij alles volbracht hadden wat er over Hem geschreven was, namen zij Hem van het hout af en legden Hem in het graf. Maar God heeft Hem uit de doden opgewekt; en Hij is gedurende vele dagen verschenen aan hen die met Hem opgegaan waren van Galilea naar Jeruzalem en die nu Zijn getuigen zijn bij het volk. En wij verkondigen u de belofte die aan de vaders gedaan is, namelijk dat God die vervuld heeft aan ons, hun kinderen, door Jezus te verwekken,

HANDELINGEN 13:28-33

In de gebruikte Engelse vertaling staat hier ‘glad tidings’, oftewel ‘blijde boodschap’. Dat is het woord evangelie: het evangelie is goed nieuws. Dit is dus het evangelie: de belofte die aan de vaderen gedaan is, heeft God voor ons, hun kinderen, vervuld doordat Hij Jezus heeft opgewekt, zoals ook in de tweede Psalm geschreven staat. Hij citeert Psalm 2:7:

Ik zal het besluit bekendmaken: De HEERE heeft tegen Mij gezegd: U bent Mijn Zoon, Ik heb U heden verwekt.

PSALMEN 2:7

En dat Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, zodat Hij niet meer tot ontbinding zou terugkeren, heeft Hij als volgt gezegd. Het citaat komt uit Jesaja 55:3:

Neig uw oor en kom tot Mij, luister, en uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten: de betrouwbare gunstbewijzen aan David.

JESAJA 55:3

Daarom zegt Hij ook in een andere Psalm — en dit is Psalm 16:10, die Petrus ook op de dag van Pinksteren citeerde:

Want U zult mijn ziel in het graf niet verlaten, U laat niet toe dat Uw Heilige ontbinding ziet.

PSALMEN 16:10

Paulus citeert drie passages uit het Oude Testament die volgens hem vervuld zijn in de opstanding van Jezus. De eerste is Psalm 2:7, waar staat:

U bent Mijn Zoon; vandaag heb Ik U verwekt.

Hij zegt dat dit te maken heeft met het feit dat God Jezus uit de doden heeft opgewekt. ‘Verwekt’ betekent in dit geval dus: verwekt uit de doden. In Kolossenzen 1:18 noemt Paulus Jezus de Eerstgeborene uit de doden. In Openbaring 1:5 noemt Jezus Zichzelf de

Eerstverwekte uit de doden. De opstanding van Jezus uit de doden wordt dus gezien als geboren worden uit de dood. Wanneer God tegen David, en door hem tegen de Messias, zegt:

U bent Mijn Zoon; vandaag heb Ik U verwekt, bedoelt Hij: uit de doden. Blijkbaar verwijst Hij naar de opstanding.

Sommige mensen denken dat dit betekent dat Jezus van eeuwigheid af verwekt is, maar daar gaat het niet om. Het is:

vandaag.

Er is een historisch moment:

Vandaag heb Ik U verwekt, en dat is de dag van de opstanding. Paulus duidt het zo aan, want hij leidt het citaat in door te zeggen dat Hij Jezus heeft opgewekt:

Ik zal het besluit bekendmaken: De HEERE heeft tegen Mij gezegd: U bent Mijn Zoon, Ik heb U heden verwekt.

PSALMEN 2:7

Dit ging dus over het opwekken van Jezus.

19

Gods beloften aan David vervuld

In vers 34 leidt hij Jesaja 55:3 in:

Neig uw oor en kom tot Mij, luister, en uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten: de betrouwbare gunstbewijzen aan David.

JESAJA 55:3

In de passage lijkt ‘u’ naar Israël te verwijzen. ‘De gewisse weldadigheden van David’ is een uitdrukking die nergens anders in de Schrift gebruikt wordt. Maar ik denk dat alle geleerden het erover eens zouden zijn dat dit verwijst naar de barmhartige dingen die God aan David beloofde, namelijk dat de Messias uit hem zou voortkomen. Door Jezus uit de doden op te wekken, geeft God Israël de vervulling van die beloften, de gewisse weldadigheden van David.

Het is interessant dat hij zei dat de beloften die aan David gedaan waren, vervuld zijn doordat Jezus uit de doden werd opgewekt. De belofte is dat God een van Davids zonen op zijn troon zou zetten. Toen Jezus uit de doden opstond, voer Hij daarna op naar de hemel en ging op de troon aan de rechterhand van God zitten. Paulus zag dit dus als de vervulling van de belofte die aan David gedaan was.

Zoals ik al zei, citeert hij ook Psalm 16:10:

Want U zult mijn ziel in het graf niet verlaten, U laat niet toe dat Uw Heilige ontbinding ziet.

PSALMEN 16:10

In Handelingen 2 had Petrus deze passage ook geciteerd om erop te wijzen dat Jezus niet tot ontbinding overging. Het gebruikte woord betekent ontbinding. Zijn lichaam was dood, en de meeste lichamen gaan tot ontbinding over, maar dat van Hem niet. Hij stond op uit de doden voordat Zijn lichaam tot ontbinding kon overgaan. Zijn lichaam zag geen ontbinding, ging niet tot ontbinding over. Paulus ziet al deze passages dus als bevestiging dat Jezus uit de doden zou opstaan, en hij zegt dat Hij dat ook deed.

Vers 36:

Immers, David is ontslapen nadat hij in zijn tijd het raadsbesluit van God uitgediend had, en hij is bij zijn vaderen gelegd en heeft wel ontbinding gezien;

HANDELINGEN 13:36

— dat betekent dat hij stierf —

In tegenstelling tot de profetie, die zei:

U zult niet toelaten dat Uw Heilige tot ontbinding overgaat, zag David wel ontbinding. Zijn lichaam ging tot ontbinding over. Maar Hij Die God heeft opgewekt, waarmee Jezus bedoeld wordt, zag geen ontbinding.

20

Rechtvaardiging door geloof en waarschuwing

Laat het u dan bekend zijn, mannenbroeders, dat door Hem aan u vergeving van de zonden verkondigd wordt en dat ieder die gelooft, door Hem gerechtvaardigd wordt van alles waarvan u door de wet van Mozes niet gerechtvaardigd kon worden.

HANDELINGEN 13:38-39

Paulus predikt hier rechtvaardiging door geloof, wat ook een van zijn hoofdthema's in zijn brieven is. Iedereen die gelooft, kan gerechtvaardigd worden. Dat betekent dat hij wordt vrijgesproken van alle misdrijven die voor God op zijn strafblad staan, en dat zijn zonden worden vergeven, zoals Paulus het noemt.

Petrus noemde de vergeving van zonden ook in zijn eerste preek, in Handelingen 2:38. Hij zei:

En Petrus zei tegen hen: Bekeer u en laat ieder van u gedoopt worden in de Naam van Jezus Christus, tot vergeving van de zonden; en u zult de gave van de Heilige Geest ontvangen.

HANDELINGEN 2:38

Toen hij in hoofdstuk 10 tot Cornelius predikte, zei hij ook dat het evangelie de kwijschelding van zonden, oftewel de vergeving van zonden, was. Dat wij vanwege onze zonden gevaar lopen onder Gods oordeel, is een belangrijk onderdeel van het evangelie, en God neemt dat gevaar weg. Hij vergeeft onze zonden en rechtvaardigt ons door geloof.

In dit geval zegt Paulus in vers 39:

Door geloof in Christus kun je worden vrijgesproken van alles waarvan je onder de wet van Mozes niet kon worden vrijgesproken.

Er waren bepaalde zonden in de wet van Mozes waarvoor je geen offer kon brengen. Dat offersysteem was, zo staat er in Leviticus, bestemd voor zonden die uit onwetendheid waren begaan. Maar er waren zonden waarvoor je helemaal geen offer kon brengen. Daarvoor kon je nooit vergeving ontvangen. Moord was daar één van, overspel een andere, afgoderij weer een andere, en zo waren er nog verscheidene. Er staan ongeveer dertig zonden in de wet waarvoor mensen ter dood moesten worden gebracht in plaats van een offer te brengen. Voor die zonden bestond geen vergeving. Maar Paulus zei:

Door Christus kun je van alles worden vrijgesproken, ook van de dingen waarvan je onder de wet van Mozes niet kon worden vrijgesproken.

Dus zelfs moord, overspel en afgoderij kunnen in het evangelie worden vergeven. Onder de wet konden ze niet worden vergeven.

Pas dan op dat u niet overkomt wat er gezegd is in de profeten:

HANDELINGEN 13:40

Hij citeert Habakuk 1:5:

Zie rond onder de heidenvolken en aanschouw, verbijster u, sta verbijsterd, want Ik breng in uw dagen een werk tot stand dat u niet zult geloven wanneer het verteld wordt.

HABAKUK 1:5

In de oorspronkelijke passage in Habakuk 1:5 ging het om een werk dat God zou doen. Zij zouden het niet geloven als het hun werd verteld: God zou Juda en de volken door middel van de Babyloniërs oordelen. Dat is de context. Paulus past het toe op een ander werk van God: het werk van behoud, het werk van de vervulling van de beloften die

aan de vaderen waren gedaan, waarbij alle volken door het zaad van Abraham gezegend zouden worden. Maar misschien geloof je niet dat dit werk plaatsvindt. ‘Zorg ervoor dat je het gelooft,’ zegt hij.

Dat is het einde van zijn preek. We zullen hierop terugkomen om te zien wat de gevolgen van zijn preek waren. Ik zou er snel doorheen kunnen gaan, maar dat zou heel betreurenswaardig zijn, want in de rest van hoofdstuk 13 moeten enkele heel belangrijke punten worden besproken. Daarom stoppen we hier bij vers 41, waar Paulus de preek beëindigt, en komen we erop terug om te zien wat de reactie op de preek was.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Handelingen 13:1
- Romeinen 16:13
- Markus 15:21
- Handelingen 13:2
- Handelingen 13:13
- Handelingen 13:43
- Handelingen 13:46
- 1 Timotheüs 5:22
- Handelingen 13:4
- Handelingen 13:6
- Handelingen 13:7
- Handelingen 13:8
- Handelingen 13:8-12
- Johannes 8:44
- 1 Johannes 3:10
- Handelingen 13:11
- Galaten 4:13-14
- Galaten 4:15
- 2 Korinthe 12:9

- Handelingen 13:14
- Handelingen 13:15
- Handelingen 13:16-20
- Handelingen 13:21
- 1 Samuel 13:1
- Handelingen 13:22
- Handelingen 13:23
- Mattheüs 22:42
- Handelingen 13:23-24
- Handelingen 13:25
- Handelingen 13:26-27
- Handelingen 13:28-33
- Psalmen 2:7
- Jesaja 55:3
- Psalmen 16:10
- Handelingen 13:36
- Handelingen 13:38-39
- Handelingen 2:38
- Handelingen 13:40
- Habakuk 1:5

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.